

382/77 (2)

POMNIK

WYSTAWA
OBRAZÓW
MIECZYSŁAWA
WEJMANA

MINISTERSTWO
KULTURY I SZTUKI
ZWIĄZEK
POLSKICH ARTYSTÓW
PLASTYKÓW
CENTRALNE
BIURO WYSTAW
ARTYSTYCZNYCH

POMNIK

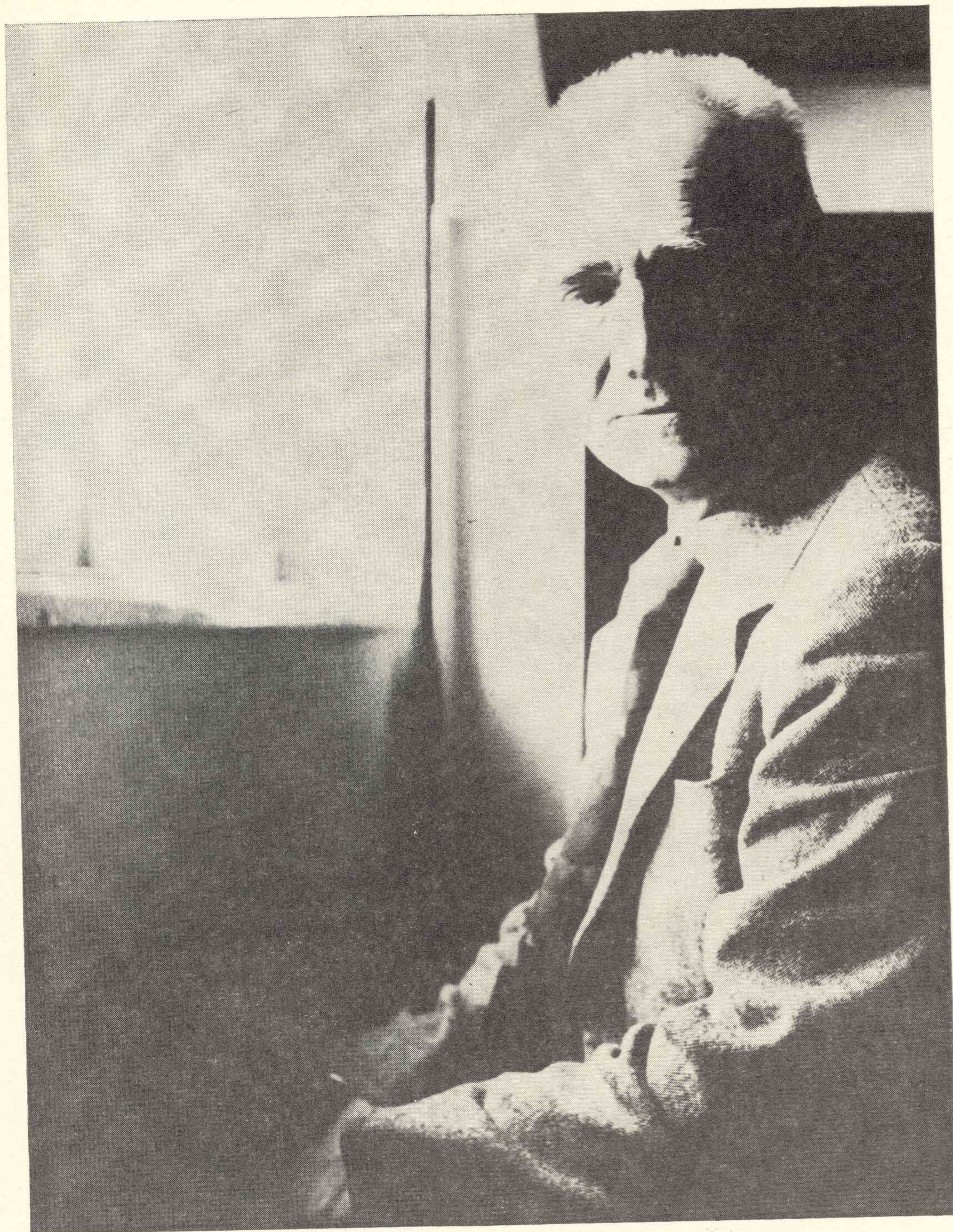
WYSTAWA
OBRAZÓW
MIECZYSŁAWA
WEJMANA

GRUDZIEŃ 1977

STYCZEŃ 1978

Galeria Sztuki Współczesnej „Desa”
Łódź, ul. Piotrkowska 113, I piętro

„Zachęta”, Warszawa, plac Małachowskiego 3

POMNIK

Pomnik — jak każdy twór artystyczny — istnieje w dwójaki sposób: obiektywnie — w postaci materialnej dającej się określić w kategoriach estetycznych jako (udane lub nie) dzieło sztuki i subiektywnie tzn. w świadomości twórcy lub twórców i odbiorcy — społeczeństwa. Inaczej mówiąc, dzieło — pomnik informuje nas nie tylko o sobie samym, lecz także o wyobrażeniach i myślach tych, którzy powołali go do życia, a nawet o świadomości społecznej współczesnych widzów, którzy interpretując zawarte w nim treści nadają im różne niekiedy rozbieżne znaczenia.

Ta subiektywna egzystencja pomnika przejawiająca się w indywidualnym i zbiorowym sposobie odnoszenia się do niego i do przypisywanych mu treści, wskazuje z jakiego kręgu ideowego wyrasta, jakim przemianom ideowym podlega i jakie refleksje budzi. Na tym zasadza się społeczna funkcja pomnika. Jest rzeczą oczywistą, że w określeniu wartości tej funkcji ma swój ważny udział wartość estetyczna (formalna), lecz nie zawsze sprawia ona, że dzieło wywiera żywy wpływ na wyobraźnię zbiorową. To zjawisko dokonuje się jakby niezależnie od rzeczywistej wartości artystycznej pomników. Sądzę, że decydującą w tym względzie jest siła wyrazu symbolicznego.

Wprawdzie forma z natury swojej (jako zespół znaków) jest także symboliczna, lecz największe znaczenie w procesie oddziaływania mają wartości symbolizujące to, co dzieło wyraża, o czym informuje i do kogo się zwraca.

Jeśli więc zdarzy się pomnik, który bądź przez swoje walory stylu, bądź przez cechy archetypiczne wyraża w pojęciu społeczeństwa idee podstawowe dla istnienia narodu, lub zawiera symboliczne tłumaczenie jego losów, norm postępowania lub odczuć wtedy — bez względu na to czy jego wartość artystyczna jest duża czy nikła — staje się soczewką skupiającą wyobrażenia zbiorowości o tych sprawach i zwierciadłem odbijającym postawy ideowe.

LE MONUMENT

Un monument — comme chaque oeuvre d'art existe de deux façons: d'une façon objective sous sa forme matérielle qui peut être définie en catégories esthétiques comme une oeuvre d'art (réussie ou pas réussie), et d'une façon subjective — dans la conscience de l'auteur, ou des auteurs, et dans la conscience du destinataire, c'est-à-dire la société. Autrement dit, l'oeuvre-monument nous informe non seulement d'elle-même mais nous donne aussi des informations sur les idées et pensées de ceux qui l'on créée et même sur la conscience sociale des spectateurs qui, en interprétant différemment les idées renfermées dans le monument, lui attribuent parfois une signification tout à fait divergente.

Cette existence subjective du monument qui se traduit par une façon individuelle et collective de le traiter et de traiter le contenu qui lui est attribué, indique de quel cercle d'idées il provient, à quels changements d'idées il est soumis et quelles réflexions il provoque. Et c'est sur ces-ci que s'appuie la fonction sociale du monument. Il est évident que la valeur esthétique (formelle) a sa part importante dans la définition de la valeur de cette fonction, mais elle n'est pas toujours à l'origine du fait que l'oeuvre exerce une vive influence sur l'imagination collective. Ce phénomène se produit d'une façon quasi indépendante de la valeur artistique réelle de monuments. Je pense que la force de l'expression symbolique et décisive à cet égard.

Quoique la forme, de sa nature propre (comme un ensemble de signes) est symbolique aussi, la plus grande importance dans ce processus d'influence ont les valeurs symbolisant ce que l'oeuvre exprime, de quoi elle informe et à qui elle s'adresse.

Donc, quant on a à faire avec un monument qui, ou bien par les valeurs du style, ou bien par ses traits d'archétype, exprime dans l'opinion de la société des idées essentielles pour l'existence de la nation, ou contient l'explication symbolique de son histoire, de

Spośród kilku naszych pomników spełniających tę rolę szczególne miejsce zajmuje pomnik Adama Mickiewicza na Rynku Krakowskim. Myślę, że w nim w najpełniejszy sposób zespoliło się rzeczywiste z urojonym, prawdziwe z naiwnie wyobrażonym, żywe z martwym, określone z mglistym, odczuwalne z wyuczonym. Tworzy to w naszej świadomości — mimo głosów potępiających od pierwszego dnia powstania jego kształt artystyczny — skomplikowany węzeł wyobrażeniowy powodujący różne odniesienia, reakcje i powoływania się. Wiele w tym wzniosłości i wiele stereotypów.

Dlatego też wymowa całości i detali tego pomnika w tak dużej mierze zaabsorbowała moją wyobraźnię, gdy poszukiwałem znaków plastycznych dla wyrażenia i przedstawienia niektórych nurtujących nas zagadnień społecznych. Wydaje się, że uwidaczniając pustkę lub fałsz (zamierzony czy nie, to obojętne) w pojmowaniu idei, symbolu, lub przesłania wizerunku duchowego postaci, podejmujemy próbę odnowienia zdolności żywej percepcji, tego najistotniejszego elementu twórczego uczestnictwa w zjawiskach kultury, dającego także możliwość dotarcia do prawdy.

„Sztuka — mówi Fromentin — to wyrażanie rzeczy niewidocznych za pomocą rzeczy widocznych”.

„Pomnik” jest próbą nadania widoczności niektórym myślom na ten temat.

Mieczysław Wejman

normes de comportement ou de ressentiments, alors dans ce cas — indépendamment du fait que sa valeur artistique soit grande ou petite — il devient une lentille convergant l'idée du collectif sur ces affaires et un miroir reflétant les attitudes idéologiques.

Parmi nos monuments qui accomplissent ce rôle, le monument d'Adam Mickiewicz sur Rynek Główny de Cracovie occupe une place particulière. Je suis d'opinion que c'est dans ce monument que la réalité et la fiction, le vrai et le naïf, le vivant et le mort, le défini et le vague, le ressenti et l'étudié, s'est uni d'une façon la plus profonde. Tout ceci produit dans notre conscience — malgré des voix de critique formulées contre sa forme artistique dès le premier jour — un noeud compliqué d'imagination qui provoque divers comportements, réactions et références. Dans tout cela il y a beaucoup de sublime et beaucoup de stéréotypes.

C'est pourquoi l'éloquence de l'ensemble ainsi que les détails de ce monument ont absorbé mon imagination dans une si grande mesure quand j'étais en train de chercher des signes plastiques pour exprimer et présenter certains problèmes sociaux actuels. Il me semble qu'en mettant en évidence le vide ou le faux (intentionnel ou non, cela est indifférent) dans la compréhension d'une idée, d'un symbole ou du message spirituel d'un personnage, nous entreprenons une tentative de faire revivre la capacité d'une perception vive — cet élément le plus important de participation créatrice dans les phénomènes culturels, qui donne aussi la possibilité d'arriver au vrai.

„L'art — dit Fromentin — c'est d'exprimer les choses invisibles par des moyens visibles”.

„Le monument” est une tentative de doter de visibilité certaines pensées à ce sujet.

Mieczysław Wejman

traduit par Adam Then

Nocą

MIECZYŚLAW WEJMAN

ul. Kameliowa 2

04-814 Warszawa-Radość

Ur. w 1912 r. w Brdowie na Kujawach. Studia: Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie i Warszawie, dyplom u prof. F. Kowarskiego w 1946 r. Profesor ASP w Krakowie. Twórczość w zakresie malarstwa sztalugowego, dekoracyjnego, grafiki i ilustracji książkowej. Od 1945 r. bierze udział w wystawach okręgowych, ogólnopolskich oraz w licznych wystawach międzynarodowych i sztuki polskiej za granicą: Austria, Belgia, Brazylia, Bułgaria, Chiny, Czechosłowacja, Dania, Francja, Hiszpania, Holandia, Indie, Islandia, Japonia, Jugosławia, Kuba, Meksyk, Monako, NRD, RFN, Szwajcaria, Szwecja, USA, Węgry, Wielka Brytania, Włochy, ZSRR.

Nagrody: Ogólnopolski konkurs olimpijski, Warszawa 1956 — I nagroda; I,II Ogólnopolska wystawa grafiki artystycznej i rysunku, Warszawa 1956, 1959 — pierwsze nagrody; IV Międzynarodowe biennale grafiki, Lublana 1961 — nagroda Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Belgradzie; Nagroda Ministra Kultury i Sztuki za działalność pedagogiczną, 1964; Wystawa polskiej grafiki współczesnej, Essen 1965 — nagroda krytyki; Nagroda Państwowa I stopnia za wybitne osiągnięcia w grafice a w szczególności za cykl akwafort „Rowerzyści”, 1966; I,II Międzynarodowe biennale grafiki, Kraków 1966 — nagroda, 1968 — nagroda; II Międzynarodowe biennale „Sport w sztuce”, Madryt 1969 — II nagroda.

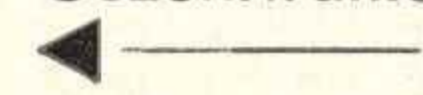
Prace w zbiorach: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Szczecinie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Gabinetu Rycin Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie i Ossolineum we Wrocławiu, Międzynarodowej Galerii Sztuki Nowoczesnej w Wenecji, Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Nowym Jorku, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Tokio, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Belgradzie, Folkwang Museum w Essen, kolekcji prywatnych w kraju i za granicą.

SPIS PRAC

1. Wezwanie, 1974, olej, pł., 96×136
2. Pielgrzymowanie, 1974, olej pł., 136×105
3. Wiwaty, 1974, olej pł., 100×73
4. Pod figurą, 1974, olej pł., 136×89
5. Dokąd?, 1974, olej pł., 73×65
6. Na stopniach, 1974, olej pł., 75×54
wł. prywatna
7. Z wysoka, 1975, olej pł., 81×65
8. Szopkowanie, 1975, olej pł., 81×65
9. W otoczeniu, 1975, olej pł., 92×65
10. Widok, 1975, olej pł., 97×50
11. Światy, 1975, olej pł., 100×73
12. Jentyszał, 1975, olej pł., 81×65
13. Honor, 1975, olej pł., 100×73
14. Mimo wszystko, 1975, olej pł., 136×89
15. Jak dość?, 1975, olej pł., 136×105
16. Wniebowstąpienie, 1975, olej pł., 73×34
17. Upadek, 1975, olej pł., 73×25
18. Strącenie, 1975, olej pł., 73×54
19. Powstrzymać!, 1975, olej pł., 100×73
wł. prywatna
20. Przechodząc mimo, 1975, olej pł., 81×100
21. Znalezisko, 1976, olej pł., 116×82
22. Wstępując wzwyż, 1976, olej pł., 100×73
23. Ulatują widma, 1976, olej pł., 104×136
wł. Muzeum Sztuki w Łodzi
24. W zamieci, 1976, olej pł., 73×34
25. Za murem, 1976, olej pł., 92×66
26. W zaułku, 1976, olej pł., 114×82
27. Desperacja, 1976, olej pł., 81×65
28. Za płotem, 1976, olej pł., 131×81
29. U stóp, 1976, olej pł., 92×60
30. Spotkanie, 1976, olej pł., 81×100
31. Dlaczego?, 1976, olej pł., 131×81
32. Nocą, 1976, olej pł., 131×115
33. Komisja, 1977, olej pł., 130×82
34. Krajobraz, 1977, olej pł., 97×131
35. Nie oczekiwany, 1977, olej pł., 105×136
wł. Muzeum Narodowego w Warszawie
36. Cześć?, 1977, olej pł. 114×136
37. W mroku, 1977, olej pł., 136×90
38. Oczekiwanie, 1977, olej pł., 111×115
39. W polu, 1977, olej pł., 135×170

Oczekiwanie

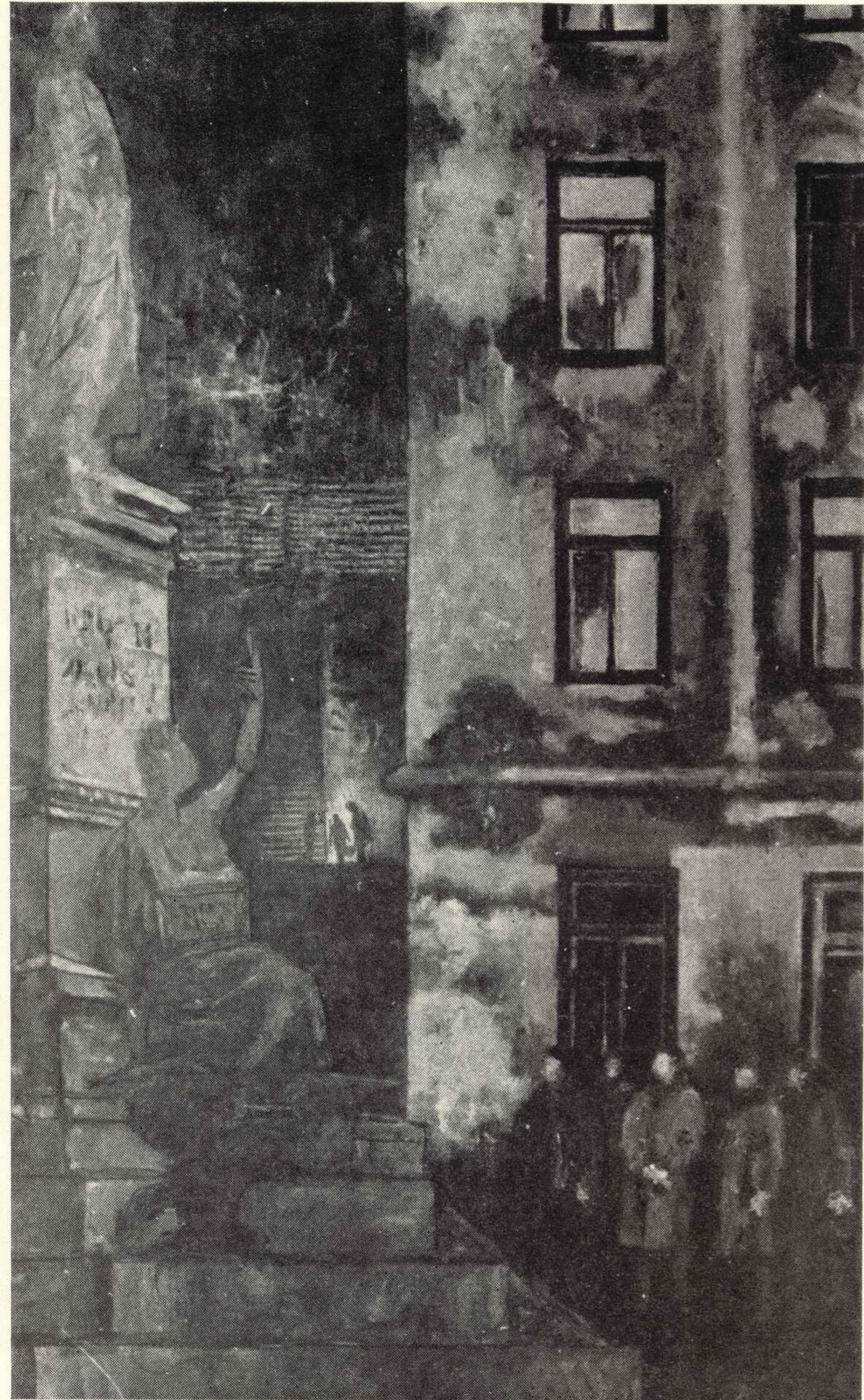

Wezwanie

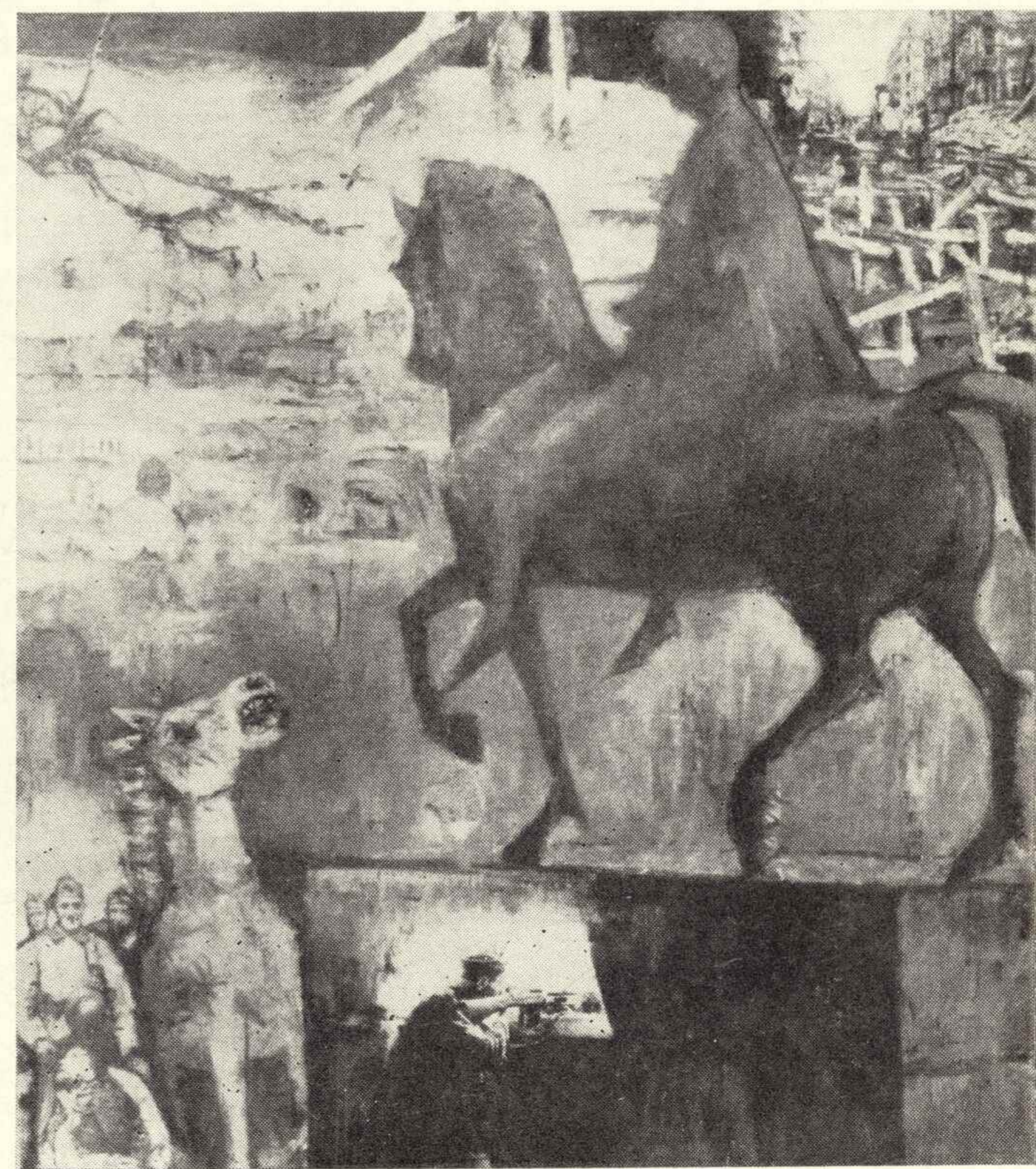

Wiwaty

Komisja

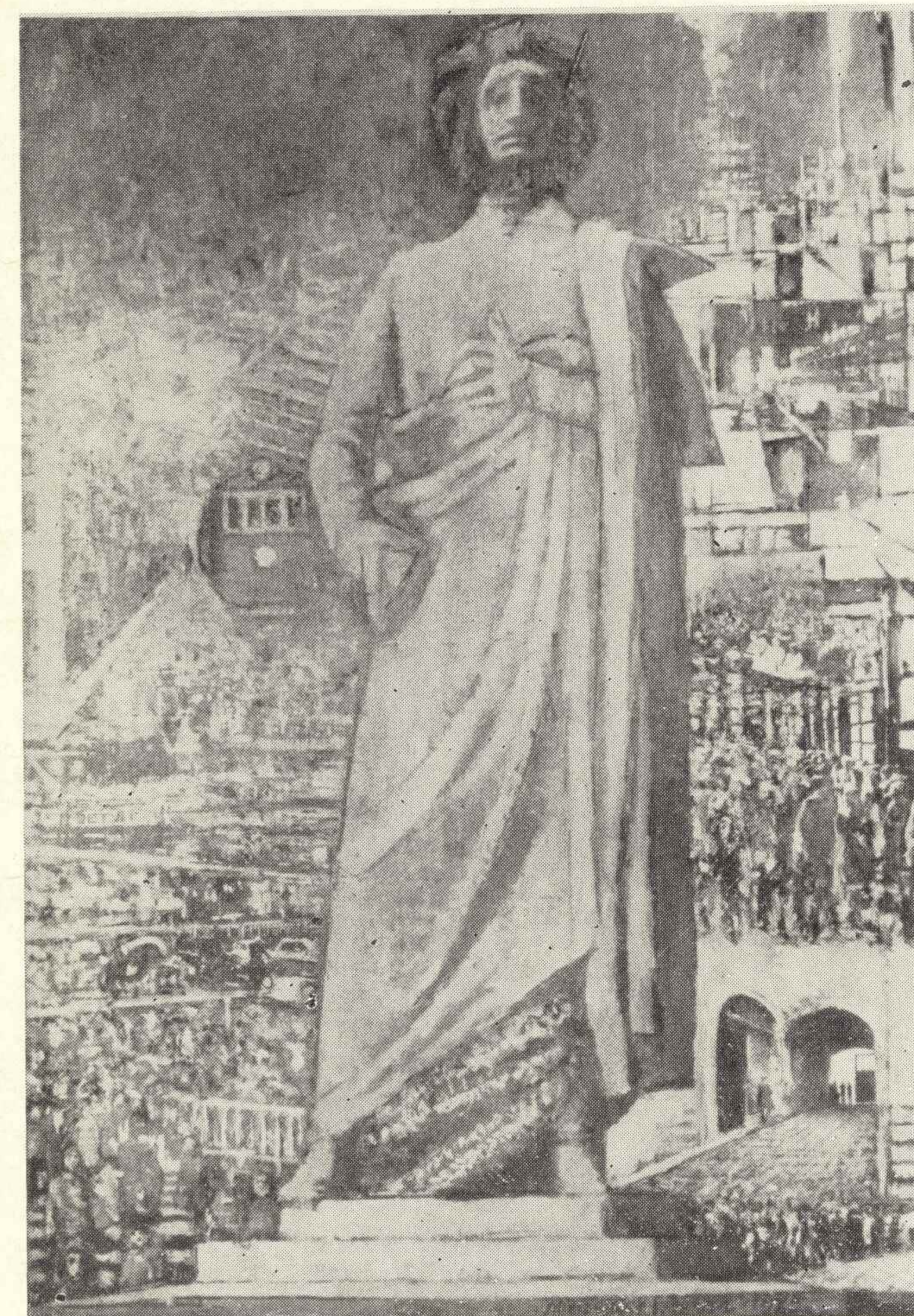
Dokąd?

Pielgrzymowanie

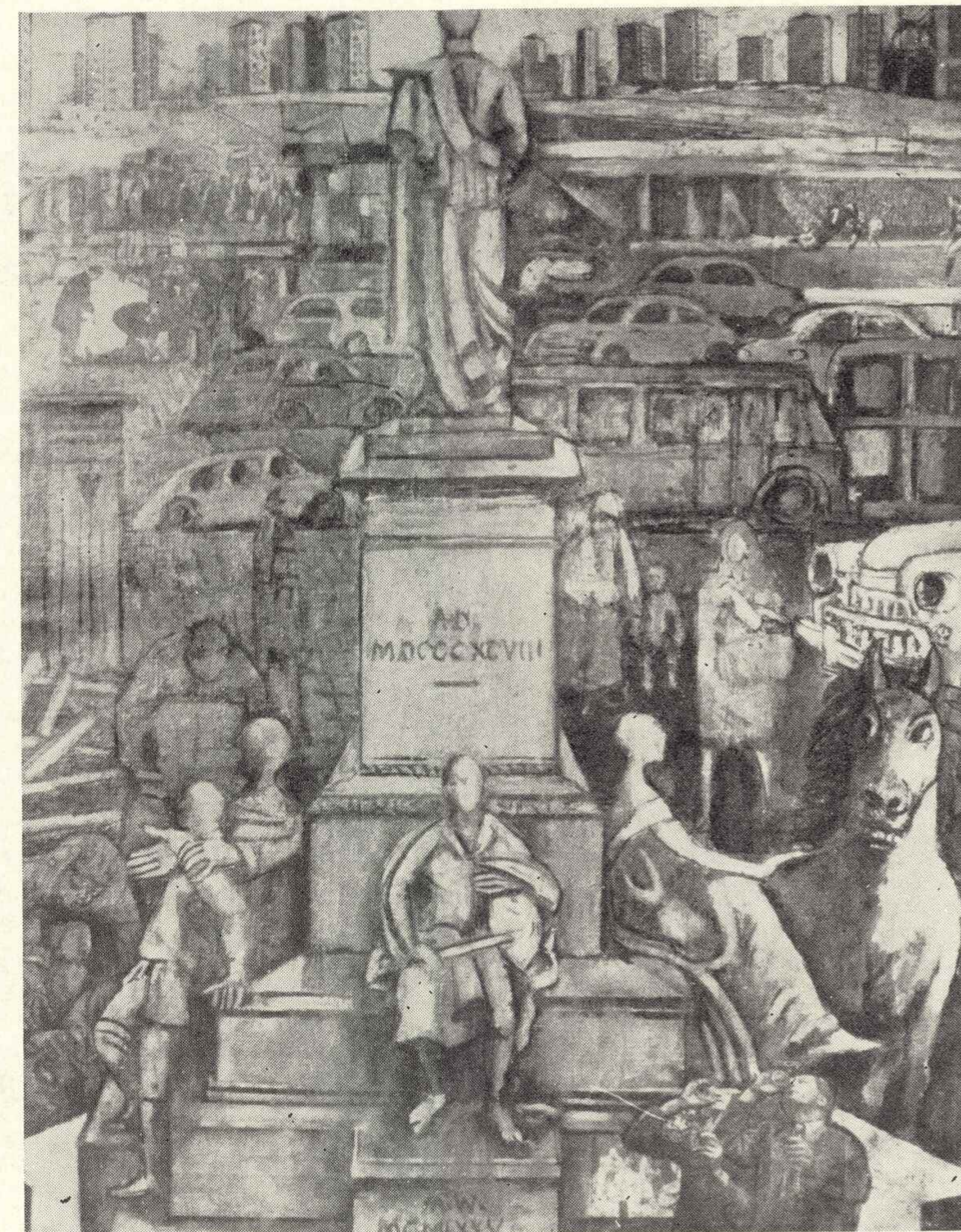

Szopkowanie

W otoczeniu

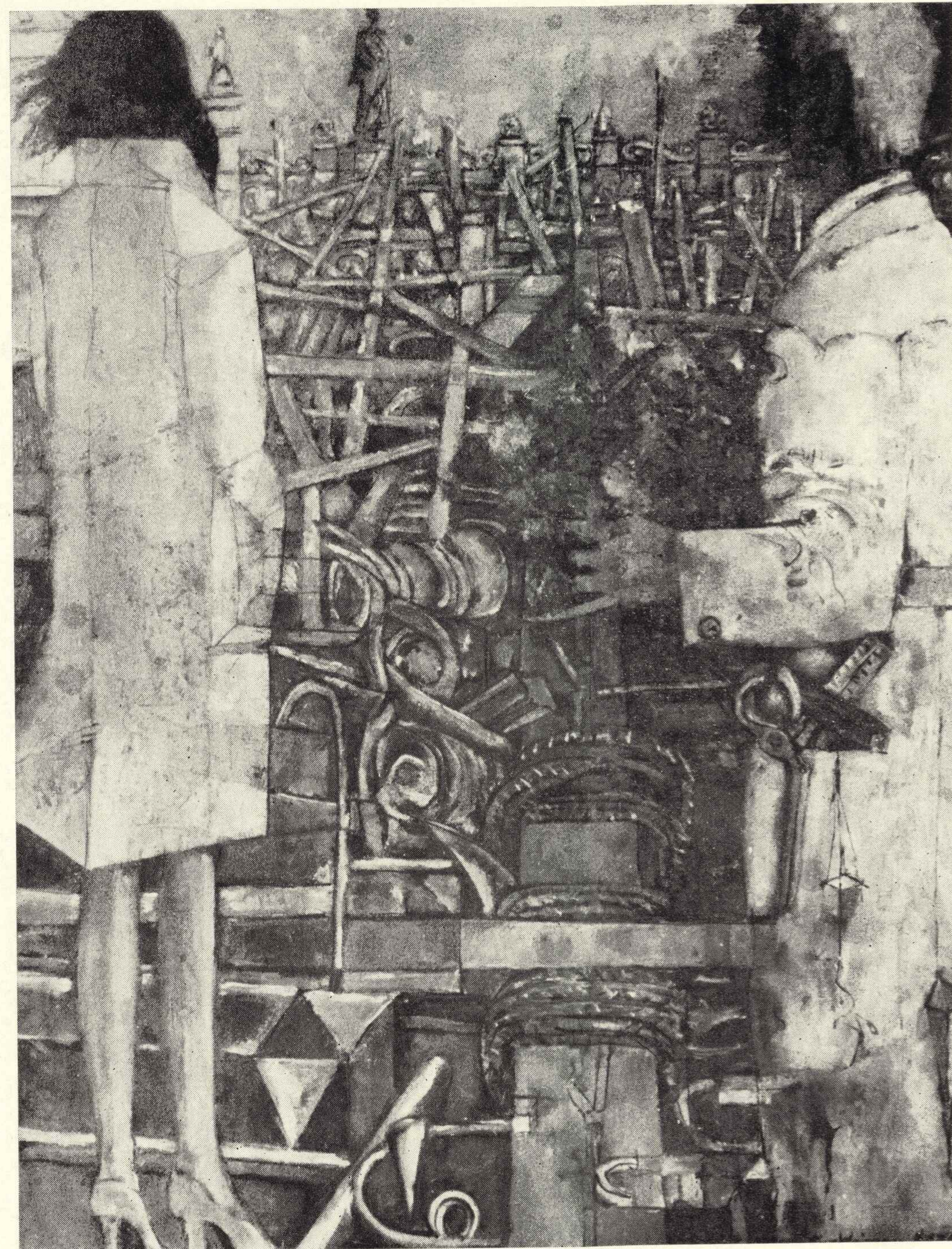

Z wysoka

Światy

Jak dojść?

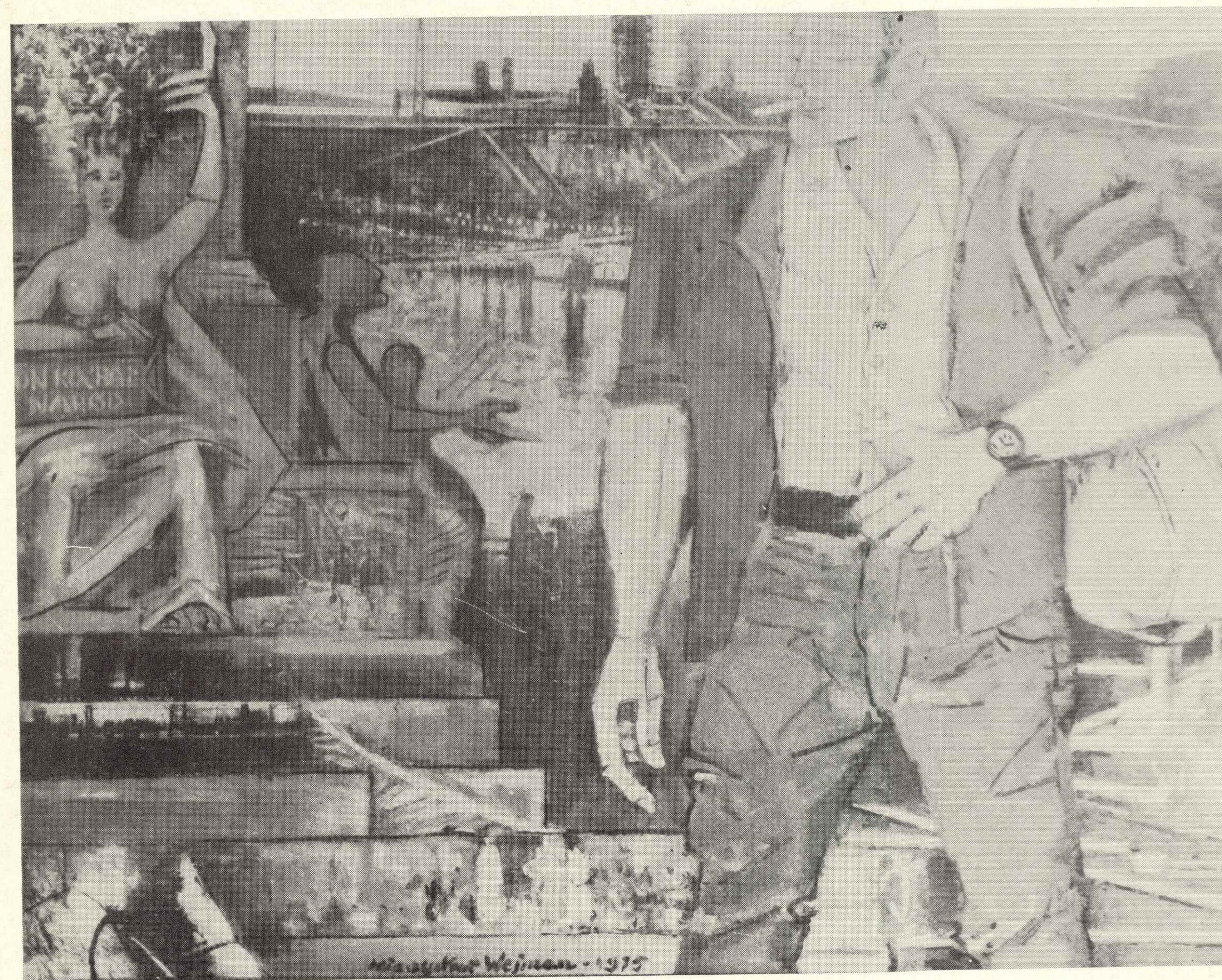

Jentyszaf

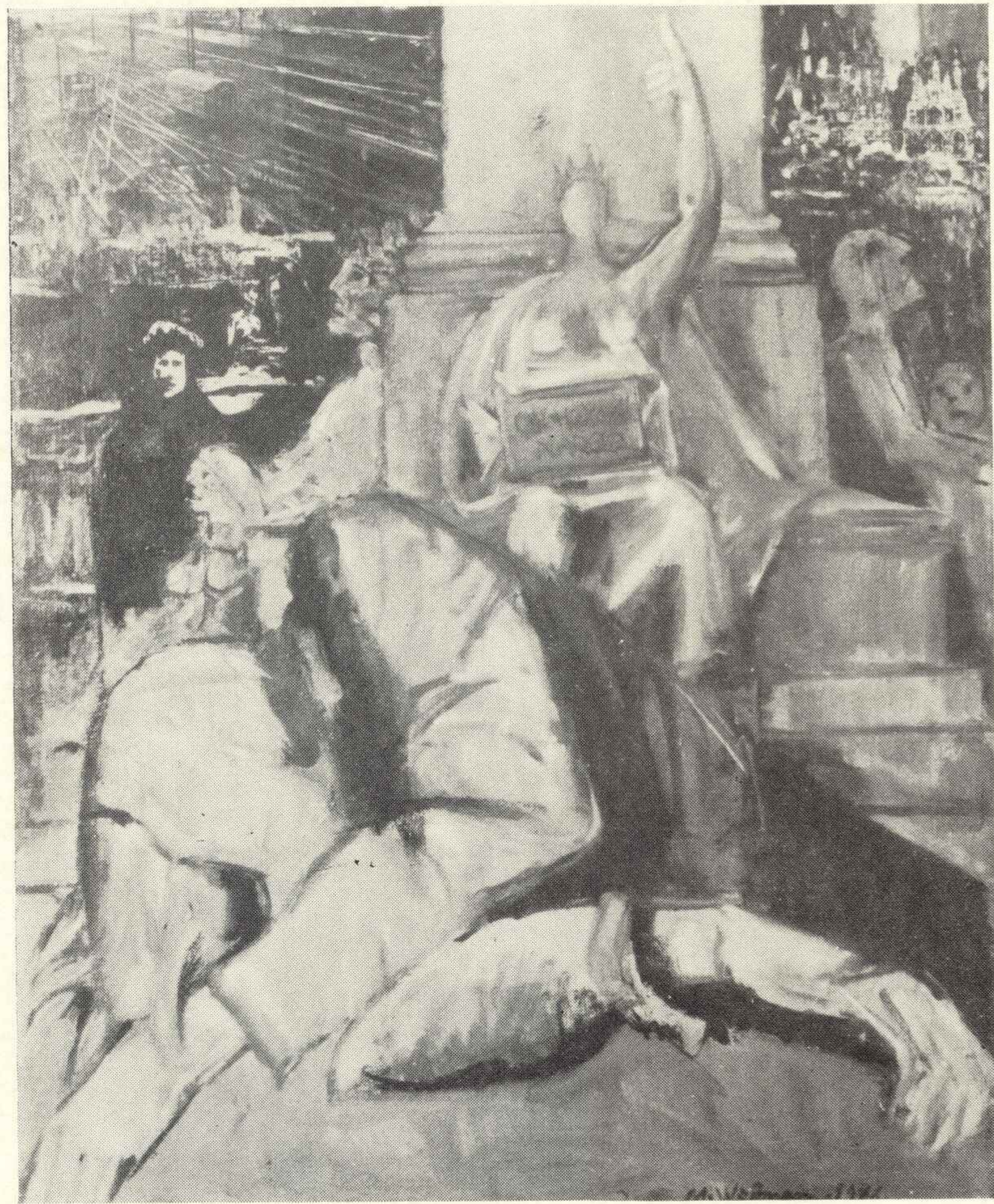

Znalezisko

Przechodząc mimo

Desperacja

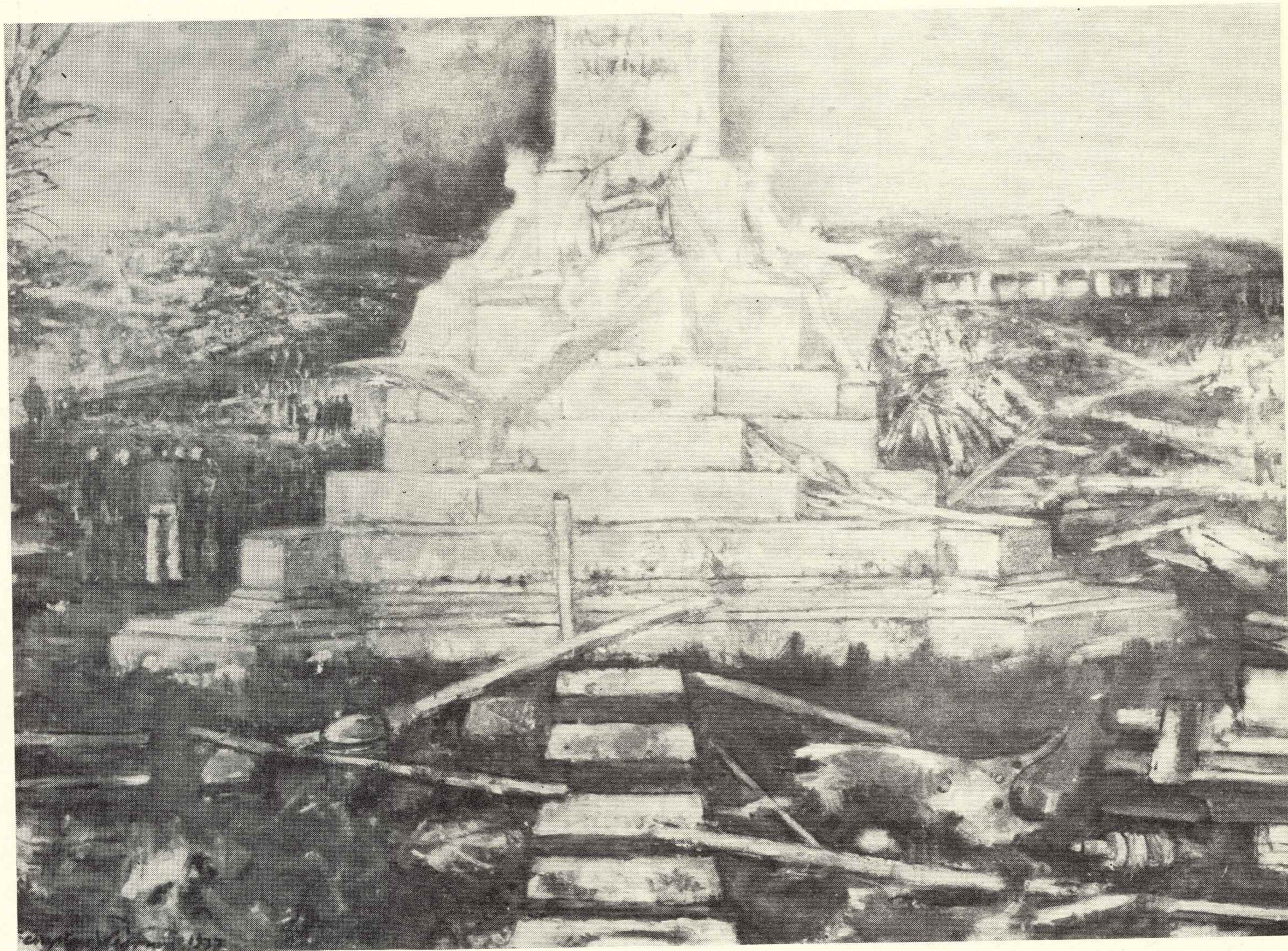

Za murem

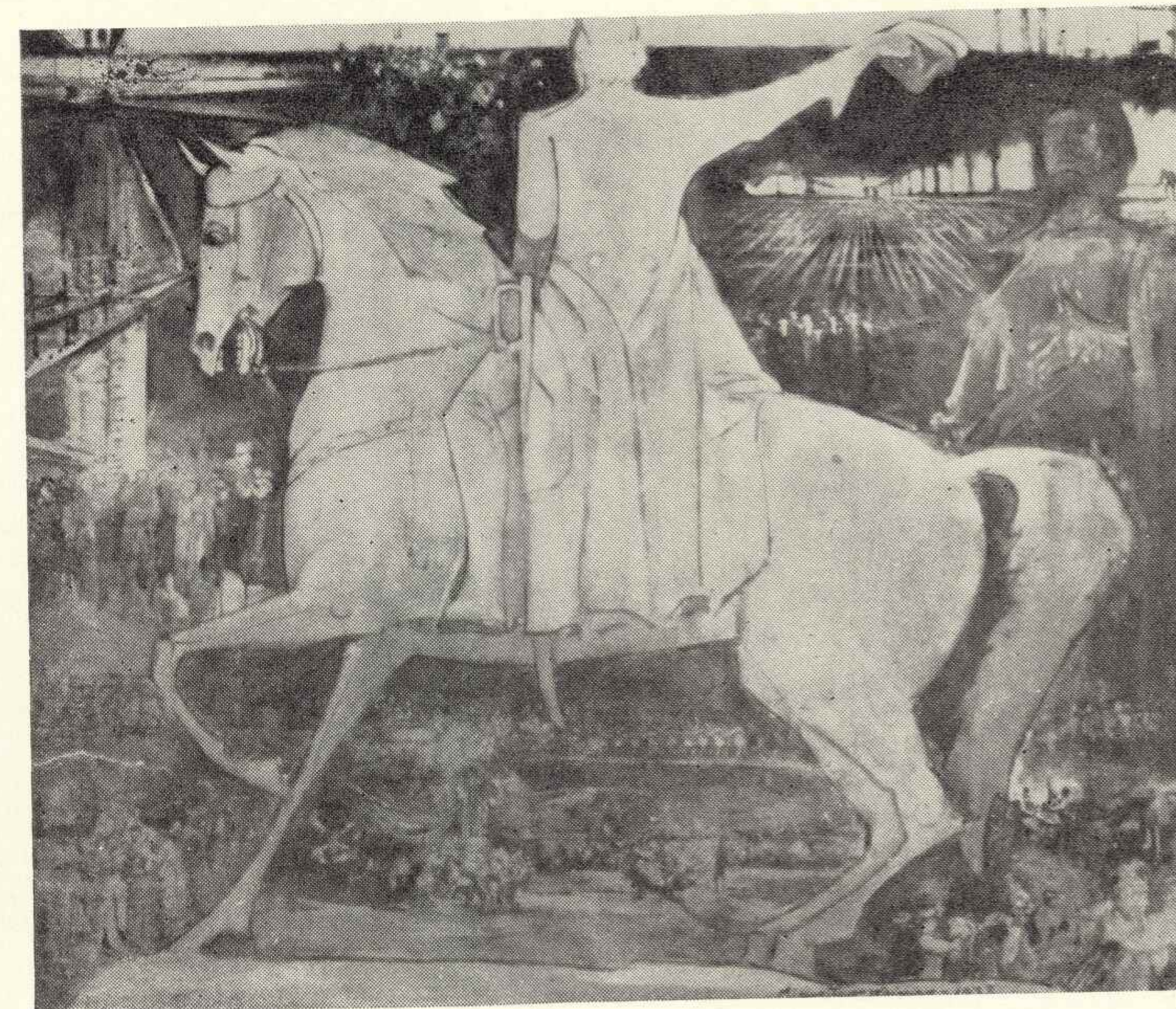

Spotkanie

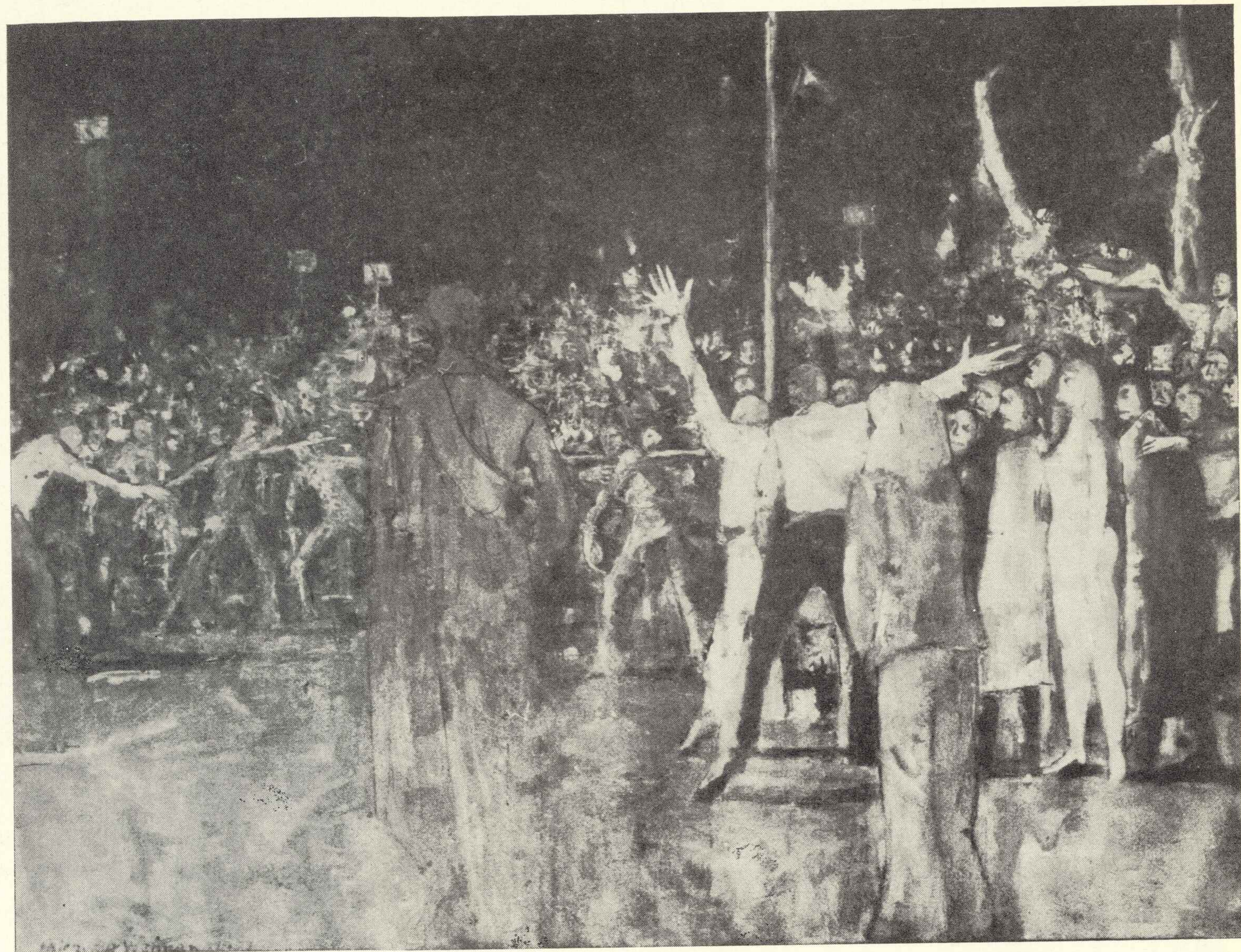
Krajobraz

Cześć

Mimo wszystko

Nie oczekiwany

Projekt plakatu
i opracowanie graficzne katalogu:
Zenon Januszewski

Redakcja katalogu: Maria Matusińska (CBWA)

Zdjęcia: Pracownia Fotograficzna CBWA
Anna Pietrzak-Bartos

Zdjęcia barwne: Jerzy Sabara

Redakcja techniczna: Mirosław Winiarek (CBWA)

Na okładce: W mroku

CENA 25.— Zł

WDA — Zakład Typograficzny. Zam. 1290. 700. F-113

